

Jan Niewęglowski

"Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek", A. Przeclawska, W. Theiss, Warszawa 1999 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 16, 659-660

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stycznym, zawodowym i omawia ich aktualność. Końcowy rozdział zawiera bardzo liczną bibliografię i źródła wykorzystane w przedstawionym opracowaniu.

Niewątpliwie, publikacja P. Braido, zasługuje na uważną lekturę. Autor opublikował już szereg publikacji na temat systemu przewencyjnego, jednak obecne studium pogłębione i poszerzone o szereg nowych pozycji bibliograficznych, przedstawia osobę ks. Bosko i jego metodę wychowawczą w sposób systematyczny i uporządkowany, tworząc w ten sposób logiczną całość. Należy także podkreślić szeroki kontekst społeczny, polityczny, wychowawczy i religijny, na tle którego został ukazany omawiany system, stając się w ten sposób bardziej jasnym i zrozumiałym.

ks. Jan Niewęglowski SDB

Przećławska A., Theiss W., *Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek*. Warszawa, Żak 1999, s. 193.

Powyższa praca ukazała się w wydawnictwie „Żak” wiosną 1999 roku. Poświęcona jest pamięci profesora Ryszarda Wroczyńskiego i pedagogice społecznej, której on był współtwórcą, przedstawicielem i wielkim propagatorem. Powyższe zagadnienia zajmują część pierwszą i drugą książki. Jej zakończenie stanowią materiały i głosy w dyskusji.

W 1997 r. obchodzono 10-tą rocznicę śmierci prof. Ryszarda Wroczyńskiego i czterdziestą rocznicę utworzenia Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego. Powyższe okoliczności przyczyniły się do zorganizowania w dniach 24-25.XI ogólnopolskiego seminarium „Pedagogika społeczna – pytania o XXI wiek”. Na tle pedagogiki społecznej przedstawiono sylwetkę prof. Wroczyńskiego. Wspomnień dokonali prof. K. Hądzelek, I. Lepalczyk, T. W. Nowacki, J. Miąso, K. Mrozowska, I. Wojnar, A. Wrześnińska i W. Theiss.

Ryszard Wroczyński żył w latach 1909-1987. Był pedagogiem, historykiem myśli pedagogicznej i profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Warszawskiego. Urodził się w Białymstoku. W latach 1928-1933 studiował filologię polską i pedagogikę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po ukończeniu studiów pracował jako nauczyciel szkół średnich i pełnił funkcję okręgowego instruktora oświaty pozaszkolnej. W 1936 r. wstąpił do Związku Nauczycielstwa Polskiego. Współpracował zarazem z wieloma instytutami i organizacjami zajmującymi się pozaszkolną edukacją młodzieży. Wiele publikował w prasie fachowej i kulturalno-oświatowej. Tuż przed wojną, bo w 1938 r., uzyskał tytuł doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim. Czas okupacji spędził na terenach Białostoczczyzny, udzielając się w strukturach tajnego nauczania. Lata powojenne rzuciły go do Łodzi. Został asystentem – wolontariuszem przy Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, kierowanej przez Helenę Radlińską. W 1950 r. zakończył przewód habilitacyjny. Praca była poświęcona pozytywizmowi. Katedrą łódzką kierował do 1952 r., czyli do czasu jej zamknięcia. W trudnych czasach stalinizmu odważnie przeciwstawił się jego zwolennikom. W 1957 r. powołał Katedrę Pedagogiki Społecznej przy Uniwersytecie Warszawskim. Przypadło to na czasy względnej wolności społeczno-politycznej i ożywienia środowiska pedagogicznego. Przed prof. Wroczyńskim jako jedynym samodzielnym pracownikiem nauki w dziedzinie pedagogiki społecznej, stało trudne zadanie. Do niego należało między innymi wprowadzenie pedagogiki społecznej do programów uniwersyteckich, przygotowanie nowej kadry i prowadzenie badań w tym zakresie. Wiele z tych założeń zrealizował. Dziedzictwo Heleny Radlińskiej, które przejął, twórczo rozwinął i pozwolił mu dotrzeć do

czasów, w których posiada warunki dalszego nieskrepowanego rozwoju. Prof. Wroczyński zmarł w 1987 r.

Rok 1989 w Polsce przyniósł szereg radykalnych zmian na polu politycznym, gospodarczym, społecznym. Reformy dotyczyły także pedagogiki i wychowania. Pojawiły się całkowicie nowe zjawiska społeczne, które w konsekwencji oddziałują bezpośrednio lub pośrednio na wychowanie, kulturę, życie społeczne. Nowe realia stworzyły dogodne warunki na inicjatywę i przedsiębiorczość. Z drugiej strony prawa wolnego rynku wyrzuciły wie luna margines życia. Z największymi problemami borykają się mieszkańcy małych miejscowości, zagrożonych dużym stopniem bezrobocia. Istnieje realne niebezpieczeństwo, że handel, prawa ekonomii, gospodarki, rozwój technologiczny zepchnie na dalszy plan kwestię edukacji. Pedagogika społeczna musi dostrzec nowe wyzwania, które jawią się przed tą nauką. Z pewnością, aby być „nauką przyszłości”, musi dostrzec niebezpieczeństwa i problemy, które stają przede wszystkim przed młodym człowiekiem.

Na powyższe zagadnienia próbuje dać odpowiedź część druga i trzecia omawianej publikacji. Porusza więc problem przestrzeni życiowej człowieka, umiejscowionej między perspektywą mikro a makro. Mówi o roli komputera w wychowaniu, telewizji i przestrzeni historycznej, o kryzysie tradycyjnych zasad i o relaktywizmie moralnym. Omawiany jest świat wartości w dobie przeobrażeń społecznych i filozofii postmodernistycznej, przedstawiony jest świat różnych kultur pojmowanych jako oferty wychowawcze. Mówi się o siłach społecznych w wymiarze szans i mitów, wreszcie o perspektywach pedagogiki społecznej jako nauki wobec wyzwań cywilizacyjnych nowego stulecia.

Omawiana publikacja napisana jest językiem zrozumiałym, jest starannie wydana i zasługująca na uważną lekturę. Pozycja zapewne przyczyni się do upowszechnienia znajomości idei pedagogiki społecznej i problemów, którymi się zajmuje, jak również osoby prof. Ryszarda Wroczyńskiego, jej przedstawiciela i realizatora. Uważam, że książkę należy udostępnić szerszemu gronu czytelników.

ks. Jan Niewęglowski SDB